

MỘT SỐ KINH NGHIỆM ĐIỀU TRỊ BỆNH LIỆT DẠ CỎ Ở BÒ SỮA

Nguyễn Thành Trung, Phạm Khắc Hiếu
Chi hội Thú y – Đại học Nông nghiệp Hà Nội

Bệnh liệt dạ cỏ là bệnh khá phổ biến ở bò sữa.

Đã có nhiều sách tham khảo và giáo trình giảng dạy viết về vấn đề điều trị bệnh này. Tuy nhiên, trong thực tế, hiệu quả chưa cao, nhất là thể cấp tính.

Chỉ riêng chín tháng đầu năm 2010, chúng tôi đã gặp 10 ca tại một số hộ chăn nuôi ở Gia Lâm, Hà Nội.

Kết quả điều trị xin giới thiệu để các đồng nghiệp tham khảo, vận dụng.

I. Những quan sát lâm sàng trên bò bệnh

Thể cấp tính:

- Con vật bỏ ăn, khát nước.
- Sản lượng sữa giảm nhanh.
- Nhu động dạ cỏ rất kém hoặc mất hẳn.
- Mới đầu con vật có ợ hơi, mùi hôi thối.
- Nhai lại giảm rõ hoặc ngừng hẳn.
- Con vật thích nằm, mệt mỏi.
- Niêm mạc miệng khô, khó thở.
- Vùng bụng trái sưng to, ấn tay kiểm tra thấy chắc.

Thể mạn tính:

- Con vật ăn uống thất thường, nhiều khi không ăn, thích ăn thức ăn thô hơn thức ăn tinh.
- Dạ cỏ giảm nhu động nên thường chướng hơi nhẹ, phân lúc táo, lúc lỏng.
- Ợ hơi thối.
- Nhai lại giảm.
- Trường hợp không kể phát bệnh khác thì nhiệt độ bình thường, con vật gầy dần và hầu như chỉ nằm một chỗ.

2. Nguyên nhân

Thực tế, chúng tôi thấy, bò sữa thường mắc bệnh nhiều vào tháng 2, 3 dương lịch và những tháng nắng nóng. Nguyên nhân chính là do thay đổi về thời tiết, thay đổi khẩu phần ăn; đặc biệt, với những con thiếu vận động và ăn quá nhiều thức ăn tinh. Bên cạnh đó, còn gặp các nguyên nhân khác như:

- Do cơ thể suy nhược
- Do ăn rơm bị mốc.

3. Điều trị và chăm sóc hộ lý:

Việc điều trị bệnh liệt dạ cỏ phải toàn diện, phải đạt được các mục tiêu sau:

- + Nhanh chóng khôi phục được nhu động dạ cỏ.
- + Kịp thời ức chế, ngăn chặn và cho thải trừ thức ăn bị lên men thối trong dạ cỏ.
- + Sớm bổ sung hệ vi sinh vật có ích (vi khuẩn probiotic) ở dạ cỏ.
- + Cung cấp bù năng lượng cho cơ thể (do tiêu hóa bị đình trệ, việc cung cấp chất dinh dưỡng bị suy giảm, năng lượng bị tiêu hao nhiều do quá trình bệnh lý ở các mô, tổ chức).

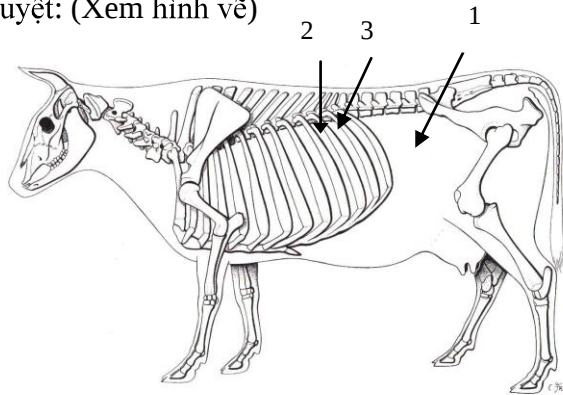
- + Không ảnh hưởng thai (nếu đang mang thai).
- + Đề phòng tái phát, ngăn chặn các bệnh kế phát khác trong và sau điều trị.
- + Kích thích tính ngon miệng, phục hồi tính thèm ăn cho con vật.

Điều trị không dùng thuốc:

Xoa bóp, tác động lên các huyết vị, kinh lạc chi phối hoạt động dạ cỏ và các dạ khác.

*** Vị trí xoa bóp:**

Xoa bóp vùng hõm hông trái, vùng bụng dưới và hai bên sống lưng. Ở đây có các huyết: (Xem hình vẽ)

Chú thích: (1) Huyệt Ngã Nhân
(2) Huyệt Tỳ Du
(3) Huyệt Thực Trang

- Huyệt Ngã Nhân: Ở tâm điểm của hõm hông trái. Có tác dụng chữa bệnh liệt dạ cỏ, chướng hơi dạ cỏ, bệnh nghẽn dạ lá sách.

- Huyệt Tỳ Du: Ở khe sườn 3 bên trái, từ góc hông trái kẻ đường thẳng về phía trước, song song với cột sống cho đến khe sườn 3 (tính từ sau ra trước). Có tác dụng điều trị các bệnh ở dạ cỏ và dạ lá sách.

- Huyệt Thực Trang: Ở khe sườn 2 bên trái, phía sau huyết Tỳ Du 1 xương sườn. Có tác dụng điều trị bệnh liệt dạ cỏ, chướng hơi dạ cỏ, dạ cỏ không tiêu.

*** Cách xoa bóp:**

Dùng rom khô hoặc vải thô, tẩm nước gừng nóng (50g gừng tươi, giã nhỏ, trộn với 150-200 ml nước nóng 50-60°C) xoa bóp, chà sát lên các vùng trên. Khi cần, có thể dùng thêm ngải cứu điều (lá ngải cứu phơi thật khô, vò nát, cuộn tròn to như điều thuốc là xì gà, châm lửa rồi cứu (hơ) lên các huyết trên, hơ cách mặt da 0,3-0,5 cm. Mỗi huyết cứu 3-5 phút). Mỗi ngày xoa bóp và cứu 2-3 lần cho đến khi khỏi.

Điều trị có dùng thuốc:

Phải kết hợp dùng thuốc nam, tân dược và chế phẩm vi sinh vật. Chia ra: điều trị tích cực, điều trị duy trì và điều trị củng cố.

+ Điều trị tích cực:

Ngày 1 và ngày 2:

- Thuốc nam: Tỏi 20-30g/con. Bóc hết vỏ cứng, giã nhỏ, chế thêm 150-200 ml nước ấm 40-50°C. Hãm trong 10-15 phút. Cho uống ngày 1-2 lần liều lượng trên (cả nước và bã). Có tác dụng diệt vi sinh vật gây thối thức ăn trong dạ cỏ, kích thích tiêu hóa.

- Tân dược:

- + Truyền tĩnh mạch dung dịch được phối hợp các thuốc như sau:

Glucosa 20%	2000ml
Cafein natribenzoat 20%	20ml
Canxi clorua 10%	50ml
Vitamin C 5%	30ml

 Trộn chung, tiêm truyền tĩnh mạch chậm, ngày 1 lần.
- + Với những con không đang mang thai: Pilocarpin 3% 5ml/con. Tiêm bắp, ngày 1 lần. Có tác dụng khôi phục nhu động dạ cỏ, kích thích dạ lá sách, dạ múi khế...
- + Với những con có thai: Strychnin 0,01% 16ml/con (không dùng Pilocarpin).
- + Chế phẩm dịch mật (nhập từ Trung Quốc), có bán trên thị trường, 40ml. Tiêm bắp ở 2 vị trí: mông phải và trái.
- + *Điều trị duy trì:*
 - Ngày thứ 3,4,5:
 - Không dùng thuốc nam. Chỉ dùng tân dược như trên. Cho thêm chế phẩm vi sinh vật như chế phẩm EM1, EM thứ cấp hoặc các gói “men tiêu hóa” (có chứa các vi khuẩn probiotic).
 - Nếu dùng chế phẩm EM thứ cấp, cho mỗi bò 100-200ml/ngày.
 - Nếu dùng “men tiêu hóa” cho mỗi bò 8 gói/ngày. Hòa với nước sạch cho uống.
- + *Điều trị củng cố:*
 - Ngày thứ 6, 7:
 - Chế phẩm dịch mật dùng như điều trị duy trì ở trên.
 - “Men tiêu hóa” 8-10 gói/ngày.

Chăm sóc hộ lý:

- Dừng ngay việc cho ăn thức ăn tinh. Khi mới mắc, cho bò nhịn ăn 1-2 ngày; nhưng không hạn chế cho uống nước ấm có pha chút muối nhạt nếu bò muốn uống.
- Khi đã có dấu hiệu tốt, phải cho ăn thức ăn dễ tiêu như cháo. Cho ăn ít và nhiều lần trong ngày. Cho ăn cỏ non và cho vận động nhẹ.

4. Diễn biến trong và sau điều trị

- Bò đã nhai lại và ăn nhẹ sau ngày điều trị thứ 2. Nhu động đã xuất hiện trở lại nhưng vẫn còn yếu.
- Con vật đã đứng dậy, ăn được sau ngày điều trị thứ 4-5. Nhu động dạ cỏ đã tăng đáng kể so với ngày điều trị thứ 2.
- Sau ngày điều trị thứ 6, bò đã ăn trở lại và nhu động trở lại bình thường, 2 – 4 lần trong 2 phút (ăn hạn chế thức ăn tinh rồi tăng dần theo tiêu chuẩn khẩu phần)
- Những bò mang thai không bị ảnh hưởng khi sử dụng Strychnin.
- 10/10 con khỏi bệnh sau 6 ngày điều trị. Theo dõi không thấy có tái phát sau khi khỏi bệnh.